

УДК 342.9

Володимир Ліпкан,*докт. юрид. наук, доцент,
голова Інституту майбутнього
Глобальної організації союзницького лідерства*

ПРАВОВА ПРИРОДА ФЕНОМЕНА ІНФОРМАЦІЙНОГО ВОЛОНТЕРСТВА

У статті охарактеризовано суспільство знань. З огляду на значну кількість доктринальних і законодавчих дефініцій поняття «волонтер» було акцентовано увагу на тому, що загалом воно є ідентичним. Зазначено, що понятійно-категорійний апарат щодо державної політики у сфері волонтерської діяльності не обмежується розглянутими моментами. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення інших термінів, тісно пов'язаних із ключовими поняттями й категоріями інформаційного волонтерства. Аргументовано положення про те, що на міжнародному та національному рівнях є певні напрацювання щодо поняття «волонтер», однак «інформаційне волонтерство» є ключовим феноменом інформаційної реальності України. Тому нагальною є потреба у формуванні понятійно-категорійного апарату з подальшим законодавчим його закріпленням та імплементацією в інформаційне законодавство.

Ключові слова: інформаційний волонтер, інформаційне суспільство, волонтер, волонтерська допомога, волонтерська діяльність, інформаційне право, державна інформаційна політика, інформаційна взаємодія.

Постановка проблеми. Трансформація суспільних інформаційних відносин, пов'язана з інформаційною глобалізацією, упровадженням у практику публічної дипломатії методів і технологій гібридної війни, науково-технічний прогрес зумовлюють суттєвий вплив на понятійно-категорійний апарат інформаційно-правової науки, одним із завдань якої є розвиток комплексу відповідних понять, категорій, термінів та їх дефініцій. Певним проявом трансформаційних явищ в Україні є інституціоналізація громадянського суспільства, яке дедалі більше перетворюється на суспільство знань. Істотною складовою, що увиразнюється в українських реаліях, виступає волонтерський рух, який я розглядаю й онтологічно інтерпретую як певну реінкарнацію кращих традицій запорізького козацтва, іманентну складову розвитку самоорганізаційної автохтонної української історичної нації.

Розвиток досліджень волонтерської діяльності та інформаційного волонтерства, зокрема й власний досвід спілкування та роботи з волонтерами як у реальному житті, так і в межах авторського проекту «Smart Ukraine», спонукає до наукового обґрунтування ключових понятійних категорій, що саме зумовлює актуальність звернення до цієї проблеми й наукового обґрунтування введення в обіг нового поняття – «інформаційний волонтер».

Беручи до уваги той факт, що інформаційне волонтерство здійснюється в інформаційній сфері, ми використали наукові доброботи вчених-інформаціологів. Насамперед варто звернути увагу на активну й плідну роботу моєї наукової школи, представлені роботами моїх учнів та тих, у кого я виступав офіційним чи неофіційним опонентом, допомагаючи опанувати складну інформаційну сферу в різноманітний спосіб, проте зі збереженням генеральної лінії – *методології національної безпеки* [1–19].

Окремо виділяю роботи фундатора інформаційно-правової науки в Україні В.С. Цимбалюка, під керівництвом і за безпосередньою участю якого вийшло чимало цікавих праць, які нині становлять доктринальну основу історичного становлення й розвитку науки інформаційного права [20–23].

Таким чином, я можу сміливо констатувати, що формування правового інституту інформаційного волонтерства актуалізується також із *гносеологічної позиції*, оскільки ця проблема корелює не лише з упровадженням у соціальну практику людиномірної методології та людиноцентристської ідеології, а й додатково підкреслює онтологічність *людини інформаційної (Homo informaticus)*, тобто слугує поверненню дієвого суб'єкта в інформаційне право й інформаційну реальність, які мають трактуватись та інтерпретуватись не абстрактно в соціокультурному, геоісторичному й глобальному інформаційному

дискурсі, а мають бути подані реально, у контексті олюднення інформаційної політики в межах подальшого розвитку суспільства знань, розширення світогляду, включення людини саме в інформаційний і знаннєвий контексти.

Більшість сучасних дослідників звертають увагу на міждисциплінарну методологію, багато хто починає декларувати застосування синергетичного підходу, на жаль, не поринаючи глибоко в сутність цього підходу. Натомість із часом стає очевидним чітке розуміння необхідності позбуватись надмірного релятивізму й гіпертрофування постмодерністської тенденції у виборі засобів пізнання. Адже реально в небагатьох дослідженнях можна знайти ґрунтовне пояснення та реальне застосування синергетики. Гонитва за модою не приводить до конкретних наукових проривів, саме тому сьогодні, коли вже декілька років проти України ведеться гібридна війна, у нашій країні я не зміг встановити, принаймні з відкритих джерел [25], жодного ґрунтового дослідження, присвяченого проблемі формування феномена гібридної війни та вироблення адекватного механізму протидії йому, крім роботи Є.В. Магди [26]. Більше того, з позицій синергетики жоден з учених досі ґрунтовно не обґрунтував феномен волонтерства. Так само дуже кволо розробляються проблеми формування національної, у тому числі інформаційної, ідентичності, засади якої вже викладено мною [5; 9].

Чималу роль у такому когнітивному дисонансі наукової рефлексії й інформаційної реальності відіграє небажання інституціоналізації інформаційного права, а також пряме порушення приписів нормативних актів, у яких чітко вказано на необхідність виділення інформаційного права з адміністративного права, формування самостійної спеціальності. Адже основна проблема, з якою зіткнулось адміністративне право, прагнучи утримати «свавільство та неконтрольований розвиток інформаційного права», полягає в тому, що дедалі важче пояснити, чому, незважаючи на розширення переліку прав і свобод, відбувається втрата жаги до права, знижується рівень правової культури, відбувається ілюзорне тиражування затхлих ідей щодо сервісної ролі інституціональної структури, що призводить до кардинального збільшення проявів правового нігілізму й правопорушень, особливо в інформаційній сфері. Наслідком цього стало навіть формування окремого наукового напрямку – *інформаційної деліктології*, яку успішно розвиває у своїх працях Ю.Є. Максименко [26].

Через це, напевно, в українській правничій науці з'являються роботи, спрямовані на дослідження механізму взаємодії суб'єкта та права з використанням досягнень *теорії ідентичності*, яка певною мірою не лише може стати відправною точкою для адекватної наукової відповіді на процеси інформаційної глобалізації, розвитку інформаційного суспільства, а й спрямувати наукові школи на формування нових, дієвих багатоваріантних наукових парадигм, зокрема парадигми інформаційного волонтерства. Також одним із напрямів постмодерністських досліджень має стати критичне ставлення до домінантної західної метафізичної картини світу – логоцентризму – на основі методу деконструкції [28].

Проблема діяльності волонтерів порушується в працях таких учених, як Я.М. Буздуган, О.О. Никонович [29], Т.Л. Лях [30] та інші. Однак, незважаючи на те, що ця проблема стала предметом дослідження багатьох науковців, правова природа феномена інформаційного волонтерства є актуальним питанням. Тому мною поставлено завдання сформулювати власне розуміння терміна «інформаційне волонтерство», проаналізувати національне та міжнародне законодавство у сфері волонтерської діяльності, визначити причини й наслідки виникнення інформаційного волонтерства в Україні, обґрунтувати введення в науковий обіг термінів «інформаційне волонтерство», «інформаційний волонтер».

Метою статті є визначення ключових елементів понятійно-категорійного апарату у сфері волонтерської діяльності, їх конкретизація та тлумачення, ґрунтуючись на методології синергетики, міждисциплінарного підходу, національного права, а також інформаційного права.

Виклад основного матеріалу. Однією з форм соціальної активності, коли людина може реалізувати себе як особистість, виступає волонтерська діяльність, що здійснюється в різних сферах життєдіяльності суспільства та може мати різні мотиви. Інформація в сучасному світі вже стала засобом і ціллію повноцінної життєдіяльності та набуває чітких рис реальної влади, тісно вплетеної в усі сфери функціонування суспільства й інші види влади. Людство, таким чином, невпинно просувається до нової ери свого розвитку – ери, у якій найвищими цінностями виступають інформація та знання. З огляду на це сучасне суспільство з інформаційного, яке активно формувалося на початку ХХІ століття, уже активно трансформується в суспільство знань.

Водночас нині в Україні про формування суспільства знань говорити поки що рано, тому я буду оперувати термінологією інформаційного суспільства, яка більше віддзеркалює реальний стан трансформації громадянського суспільства в Україні в епоху інформаційної глобалізації. Здійснюючи аналіз цього суспільства, адже саме в ньому відбувається діяльність інформаційних волонтерів, зазначу, що визначення поняття «інформаційне суспільство» є досить дискусійним у науковому колі. Як правило, учені намагаються окреслити основні, фундаментальні ознаки такого суспільства. З огляду на цей фактор варто здійснити аналіз деяких існуючих доктринальних дефініцій. Термін «інформаційне суспільство» було прийнято використовувати щодо нової світової спільноти, яка базується на інформації.

Здебільшого суспільство вважається інформаційним за таких умов:

- якщо будь-хто, будь-де та в будь-який час може отримати за відповідну плату чи безкоштовно на основі автоматизованого доступу й систем зв'язку будь-яку інформацію та знання, необхідні для його життєдіяльності, та вирішення особистих і соціально значущих завдань. Із цією ознакою я не зовсім погоджуюсь, оскільки інформація, згідно із законодавством України, може бути відкритою та з обмеженим доступом. Тому наведену ознаку необхідно уточнити можливістю отримати публічну інформацію, яка є відкритою за режимом доступу. Також можна вказати на прагнення журналістів до сенсації, яке може призвести до нанесення шкоди національним інтересам через розголошення інформації з обмеженим доступом;

- якщо в суспільстві виробляється, функціонує та є доступною будь-якому індивіду, групі чи організації сучасна інформаційна технологія;

- якщо існують розвинені інфраструктури, які забезпечують створення національних інформаційних ресурсів в обсязі, необхідному для підтримки науково-технологічного й соціально-історичного прогресу, що постійно прискорюється;

- якщо відбувається процес прискореної автоматизації й роботизації всіх сфер і галузей виробництва та керування;

- якщо здійснюються радикальні зміни соціальних структур, наслідком яких є розширення сфери інформаційної діяльності й послуг [1, с. 128].

Сутність інформаційного суспільства було визначено в 1993 р. Комісією Європейського Союзу: «Інформаційне суспільство – це суспільство, у якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг,

що надаються за допомогою інформаційних технологій і технологій зв'язку» [23, с. 444].

Стверджується, що в майбутньому існуватиме декілька типів інформаційного суспільства, як колись існувало декілька моделей індустріального суспільства. Ключовими ознаками для визначення типу суспільства будуть ступінь забезпечення рівних прав доступу громадян до основного ресурсу (інформації) та ступінь участі в житті суспільства й самореалізації людей з обмеженими фізичними можливостями [1, с. 128].

Найбільшого успіху на шляху до інформаційного суспільства досягають країни, у яких держава формує та активно проводить у життя відповідну цілеспрямовану політику – державну інформаційну політику. Роль держави постає в створенні сприятливих умов для розвитку цього процесу, до яких можна віднести такі:

- максимальне залучення ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних тощо) до інформаційного виробництва;

- нормативно-правове й нормативно-технічне регулювання;

- підтримку проектів і програм, які демонструють можливості інформаційного суспільства;

- розвиток міжнародного інформаційного обміну та співробітництва [1, с. 128].

Варто наголосити на тому, що в Україні держава в інформаційній сфері переважно виконує роль пасивного спостерігача й регулятора. Більше того, сама інформаційна функція досі не стала конституційною для інституціональних структур. Відтак об'єктивно виникла потреба в реалізації більшості інформаційних функцій, які лежать за межами інституційного механізму та поки що не стали основою для систематизації їх у цілісну систему – державну інформаційну політику. Одним з ефективних засобів такої діяльності стала діяльність інформаційних волонтерів.

Саме в інформаційному суспільстві активно розвиваються інформаційні, телекомунікаційні й комунікативні технології та практики, поступово створюються умови для ефективного використання знань у вирішенні найважливіших завдань управління суспільством, його безпечної інформатизації на засадах інформаційної демократії. Світова спільнота, ставши на шлях постіндустріальної цивілізації становлення й розвитку спочатку інформаційного суспільства, а пізніше суспільства знань, формує різні шляхи його побудови, тому нині інформаційні волонтери відіграють значну роль у цьому.

Стверджується, що волонтерський рух започатковано 1859 р., коли французький письменник-журналіст А. Дюнан запропону-

вав ідею створення Червоного Хреста – організації, яка працювала б на добровільних засадах і надавала першу медичну допомогу пораненим бійцям. Принципами, сформульованими А. Дюнаном, донині керуються волонтерські організації в усьому світі. Однак лише в минулому столітті волонтерство виокремилось у соціальне явище. Теоретичні підвалини волонтерства закладено англійцем Т. Мором, французом А. Дюнаном та іншими авторами [29, с. 7].

В Україні волонтерство з'явилося на початку 1990-х рр., офіційно його визнано Постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р., якою також затверджено Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг (втратила чинність у 2011 р.). Щорічно 5 грудня відзначається Міжнародний день волонтера.

Щодо поточного законодавчого закріплення варто акцентувати на Законі України «Про волонтерську діяльність», у якому визначено такі поняття:

– **волонтер** – фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги;

– **волонтерська допомога** – роботи й послуги, що безоплатно виконуються та надаються волонтерами й волонтерськими організаціями. Волонтерська діяльність є формою благодійництва;

– **волонтерська діяльність** – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [31].

Відповідно, можна трактувати *волонтерську діяльність* як добровільну діяльність, спрямовану на захист прав і свобод людини й громадянина, а отже, і на реалізацію інформаційних прав, свобод, законних інформаційних інтересів людини, суспільства й держави.

Тобто ключовими ознаками, що вирізняють волонтерську діяльність з-поміж багатьох інших видів діяльності, є такі:

- добровільність;
- спрямованість діяльності для задоволення прав, свобод, законних інтересів інших учасників суспільних відносин;
- самоорганізація;
- неприбутковість діяльності;
- соціальна спрямованість діяльності;
- конструктивний і суспільно корисний характер;
- додаткова рушійна сила для підвищення ефективності державної політики в тій чи іншій сфері життєдіяльності.

Таким чином, **волонтерство** – це вид соціально спрямованої благодійної діяльності

приватної особи, груп осіб чи організацій, яка ґрунтується на засадах добровільності, самоорганізації, надається на безоплатній основі та спрямовується на задоволення прав, свобод, законних інтересів інших учасників суспільних відносин, у тому числі держави, у різних сферах життєдіяльності.

Як і будь-яка діяльність, волонтерська діяльність ґрунтується певних основних засадах. Ними є такі *принципи*:

- добровільність (як зазначено вище) і добродійність;
- законність, тобто здійснення лише в межах закону;
- гуманність;
- толерантність;
- гідність;
- спільність інтересів і рівність прав її учасників;
- відповідальність;
- конфіденційність.

Волонтерська діяльність провадиться фізичними особами – волонтерами, які можуть входити до волонтерських організацій (об'єднань) – громадських чи релігійних організацій, які діють відповідно до їх статутів (положень).

Волонтерська діяльність провадиться за такими *напрямами*:

- надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю чи станом здоров'я, відсутність житла або роботи, наслідки стихійного лиха, катастроф тощо);
- надання соціальних послуг дітям і молоді, що перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами та жорстоким ставленням у сім'ї [30, с. 27].

З іншого боку, можна говорити про *форми волонтерської діяльності*:

- волонтери можуть виступати організаторами заходів, пов'язаних з охороною довкілля чи збереженням культурної спадщини;
- вони можуть організовувати змагання або мистецькі фестивалі;
- важливою є участь волонтерів у зборі фінансів на ту чи іншу благодійну ініціативу;
- завжди цінується добровільна праця на підтримку громадських і благодійних організацій.

Волонтери зазвичай потребують безкоштовних консультацій юристів, фінансистів, PR-фахівців, дизайнерів, веб-розробників, перекладачів та інших спеціалістів [32].

Законодавство України у сфері волонтерської діяльності складається з Конституції

України, Закону України «Про волонтерську діяльність», інших законів, міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів. Проте в Конституції України немає чітких норм, які регламентували б волонтерську діяльність.

Сприяння волонтерській діяльності та іншим формам громадської активності визначено стратегічним пріоритетом державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні відповідно до Указу Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» від 24 березня 2012 р. Стратегія виходить із розуміння громадянського суспільства (інформаційного, як уже було визначено) і його інституцій як такого стану суспільства, у якому вільно реалізуються основоположні права й свободи людини та громадянина через різноманітні форми публічної громадської активності й самоорганізації.

Реалізація державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні щодо підтримки волонтерства й благодійництва передбачає розвиток волонтерського руху та його дерегуляцію з огляду на кращу світову практику [33].

Таким чином, Україна сприяє розвитку волонтерства в найрізноманітніших сферах, проте в основоположному Законі України «Про волонтерську діяльність» [12] міститься низка обмежень для розвитку волонтерської діяльності в Україні, у тому числі в частині набуття статусу волонтерської організації, визначення повноважного центрального органу виконавчої влади у сфері волонтерської діяльності, обмеження за віком щодо участі фізичних осіб у волонтерській діяльності, покладення зобов'язань щодо обов'язкового страхування волонтерів тощо.

На мою думку, ці обмеження є обґрунтованими. Оскільки, наприклад, у самому Законі України «Про волонтерську діяльність» зазначено, що волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці й особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах та є дієздатними. Особи віком від 14 до 18 років здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника. А іноземці й особи без громадянства, які згідно з національним режимом наділяються такими ж правами, як громадяни нашої держави, хоч і з певними винятками, здійснюють волонтерську діяльність через організації та установи, що залучають їх до своєї діяльності як во-

лонтерів. Я схильний підтримати норму про чітке зазначення конкретного віку, оскільки, відповідно до цивільного законодавства, особа за досягнення нею 14-річного віку є з неповною дієздатністю та вже може вчиняти певні дії, укладати угоди, які матимуть правові наслідки.

Волонтер зобов'язаний дотримуватись правового режиму інформації з обмеженим доступом.

Роль волонтерства визнано на державному рівні, що знаходить підтвердження в окремих законодавчих документах. Зокрема, у Законі України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» термін «волонтер» вживається, проте його визначення не формулюється. У Законі України «Про соціальні послуги» [34] вказується, що *волонтер* – це фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно-корисний характер. У наведених актах добровільна праця волонтерів визнається як необхідна й суспільно корисна.

У 2001 р. в Україні було організовано проведення Міжнародного року волонтерів, у межах якого розроблено низку заходів щодо сприяння розвитку в Україні волонтерського руху (Розпорядження Президента України «Про організацію проведення в Україні у 2001 р. Міжнародного року волонтерів»).

Було створено Координаційну раду з підготовки та проведення в Україні Міжнародного року волонтерів, а з метою координації й активізації волонтерського руху в Україні загалом було передбачено виконувати такі функції:

- сприяти розвитку в Україні волонтерського руху, поліпшити надання допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, іншим соціально незахищеним громадянам;

- надавати Всеукраїнській школі волонтерів центру соціальних служб для молоді, осередкам Всеукраїнського громадського центру «Волонтер», іншим об'єднанням громадян допомогу в роботі, спрямованій на підтримку соціально незахищених верств населення;

- узагальнити кращий вітчизняний досвід роботи волонтерів і вжити заходів щодо його поширення.

У 2003 р. Кабінетом Міністрів України утворено Координаційну раду з питань розвитку та підтримки волонтерського руху, визначено термін «волонтер» (фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно-корисний характер), легітимі-

зовано право волонтерів на їх залучення до надання соціальних послуг відповідно до положень, затверджених Кабінетом Міністрів України, що регулює цю діяльність, передбачено право суб'єктів, які надають соціальні послуги (соціальні послуги – комплекс заходів із надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з метою вирішення їх життєвих проблем [34]), залучати волонтерів на договірних засадах до виконання цієї роботи.

Історію волонтерської роботи в Україні важко простежити, оскільки формальне фіксування таких дій і їх вивчення розпочалось порівняно нещодавно. Однак не викликає жодних сумнівів той факт, що така робота в тій чи іншій формі існувала дуже давно.

Щодо міжнародно-правового регулювання діяльності волонтерів зазначимо про Загальну декларацію волонтерів, прийнятту на XVI Всесвітній конференції волонтерів 2001 р. в Амстердамі [35]. У ній *волонтерська діяльність* тлумачиться як основа побудови й розвитку громадянського суспільства.

Загальною декларацією волонтерів визначено такі *принципи діяльності волонтерів*:

- визнання права на закріплення за всіма чоловіками, жінками й дітьми незалежно від їхньої раси, віросповідання, фізичних особливостей, відповідного соціального та матеріального становища;
- повага гідності й культури всіх людей;
- надання допомоги, безкоштовних послуг особисто чи організовано в дусі партнерства та братерства;
- визнання рівної важливості особистих і колективних потреб, сприяння їх забезпеченню;
- перетворення волонтерства на елемент набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей, стимулюючи при цьому ініціативу й творчість людей, надаючи кожному можливість бути творцем, а не користувачем, спостерігачем.

У Загальній декларації волонтерів підкреслюється: *волонтерство* – це добровільний вибір, що відображає особисті погляди й позиції; це активна участь громадянина в житті суспільства, що виражається зазвичай спільною діяльністю в межах різних асоціацій [29, с. 8].

У документі проголошено низку головних *принципів* руху, а саме надання особистих чи організованих послуг, а також принцип перетворення волонтерства на елемент особистого розвитку, набуття нових знань і навичок. Загальна декларація волонтерів підтримує право кожної жінки, чоловіка й дитини на вільне об'єднання в спілки для во-

лонтерської діяльності без будь-якої дискримінації через культурне та етнічне походження, незалежно від віросповідання, віку, статі, фізичного, соціального чи економічного становища. Усім людям у світі має бути гарантовано право на вільне витрачання свого часу, таланту й енергії на користь інших людей або громади, якщо вони працюють індивідуально чи в колективі, не сподіваючись на фінансову винагороду [35].

Волонтерство визначається як активна участь людей у громадському житті країни, зокрема участь у соціальному житті громадських організацій і державних структур, що сприяє поліпшенню якості життя загалом, особистісному зростанню та поглибленню відчуття солідарності, реалізації основних людських потреб на шляху побудови більш справедливого суспільства, економічному й соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій, а також виражається зазвичай у спільній діяльності в межах різних асоціацій [35].

Згідно із Загальною декларацією прав людини та Міжнародною конвенцією про права дитини волонтери розглядають свою діяльність як інструмент соціального, культурного, економічного й екологічного розвитку.

У тих країнах, де існують міцні традиції волонтерства (наприклад, у Великій Британії та Німеччині), добровільну діяльність і самих волонтерів захищено законом. Країни Центральної й Східної Європи також зробили крок від офіційного визнання волонтерства до створення правового поля, що сприяє розвитку волонтерської діяльності. Закони, які регулюють добровільну діяльність, прийнято в Хорватії, Чехії, Угорщині, Італії, Латвії, Литві, Люксембурзі, Македонії, Польщі, Португалії, Румунії, Іспанії та інших країнах [29, с. 9].

У сучасній Україні склалась досить складна соціально-політична, економічна, безпекова й інформаційна ситуація. На тлі економічної нестабільності проявляються також несприятливі для розвитку суспільства політичні й інформаційні процеси, які відбуваються в нашій країні. За таких умов інформаційна політика країни, безумовно, потребує певних активних дій із боку уряду. Зміни в Україні останнім часом призвели до кардинального погіршення якості життя населення, тому потреба в ефективній роботі Міністерства інформаційної політики України стає дуже нагальною.

Однак ефективна робота інституціональної складової інформаційної політики не може відбуватися без висококваліфікованих працівників, які досконало володіють усіма

необхідними професійними навичками й уміннями. Одним із таких напрямів інформаційної допомоги є участь добровольців у здійсненні низки інформаційних послуг для тих, хто їх потребує. Інакше кажучи, волонтерська робота на цьому етапі історичного розвитку України (можна навіть сказати – етапі реінкарнації її незалежності та суверенітету) є основою побудови й розвитку громадянського суспільства.

Ця діяльність може набувати різних форм: від повсякденних форм взаємодопомоги до спільних дій під час кризи. Під таким поняттям розуміють волонтерські дії як на місцевому, так і на державному рівнях, водночас двосторонні й міжнародні програми. Волонтери відіграють різнобічну роль у розвитку та добробуті країн, у межах національних програм і програм ООН сприяють розвитку гуманітарної допомоги, технічного співробітництва, пропаганди прав людини, зокрема й інформаційних, демократії та миру. Волонтерський рух становить основу діяльності недержавних і громадських організацій (дитячих, жіночих, молодіжних), професійних організацій та профспілок.

У цілому ж варто визнати, що нині волонтерство інтерпретується лише в межах соціальної сфери. Відповідно, на законодавчому рівні виділено такі його напрями: надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків; надання допомоги жертвам злочинів, біженцям, внутрішньо переміщеним особам [31].

Зараз в Україні склалась досить складна ситуація. Євромайдан 2013 р., воєнна анексія Автономної Республіки Крим, події в Луганській і Донецькій областях призвели, на мое переконання, до необхідності формування й законодавчого закріплення такого феномена, як **інформаційний волонтер**.

Волонтери як категорія фізичних осіб, про що було зазначено, існують уже досить тривалий час на території України, проте здійснення їх діяльності в інформаційній сфері є кардинально новим, тому необхідне формування відповідного категорійного апарату.

Окремим напрямом варто визначити надання допомоги особам, які через свої фізичні чи інші вади є обмеженими в реалізації своїх інформаційних прав і законних інтересів. Під час реалізації свого права особа має в розпорядженні такі основні форми подання інформації, як символічна, текстова та гра-

фічна. Однак варто звернути увагу на те, що є люди з різними здібностями, наприклад, особа може бути сліпою чи глухою, проте для неї не передбачається наявність усіх видів інформації в тій формі, яка є доступною саме для неї, у зв'язку із цим існує нагальна потреба в створенні інформаційних ресурсів для осіб з обмеженими можливостями [19, с. 136].

Однак у межах статті необхідно акцентувати увагу на аналізі першої складової.

Волонтерська діяльність є основою побудови й розвитку громадянського суспільства, яке у свою чергу є інформаційним. Вона втілює в собі прагнення людства – прагнення безпеки, миру, свободи, порядку та справедливості для всіх людей. Волонтерська діяльність (індивідуальна чи колективна) є способом підтримки та зміцнення таких людських цінностей, як піклування й надання допомоги членам громади; способом використання кожною людиною своїх прав та обов'язків як члена певної громади в процесі навчання й розвитку впродовж усього життя, реалізуючи весь свій людський потенціал; засобом взаємодії між людьми, незважаючи на всі відмінності, для спільного життя в здоровому й стабільному суспільстві, для спільного вироблення нових способів вирішення проблем, що виникають.

Беручи до уваги наведені дефініції поняття «волонтер» та пристосовуючи його до цього наукового пошуку, варто сформулювати власне розуміння терміна «інформаційний волонтер».

У «Новому тлумачному словнику української мови» наведено значення понять, які входять до аналізованої дефініції. Отже, під **інформаційним** розуміється той, що стосується інформації, який містить інформацію [36, с. 528].

Сучасні тлумачні словники досі визначають волонтера як особу, яка добровільно вступила на військову службу [36, с. 370], незважаючи на історично зумовлену трансформацію розуміння цієї категорії, яка сьогодні практично не має мілітарного лексичного забарвлення; у контексті цього дослідження основною сферою діяльності інформаційного волонтера є інформаційне суспільство.

Характеристика поняття «волонтер» зумовлюється сукупністю ознак тієї діяльності, яку здійснюють волонтери. Як уже було зазначено, волонтерську діяльність загалом урегульовано Законом України «Про волонтерську діяльність», натомість інформаційне волонтерство є феноменом і потребує подальших наукових розробок, вироблення відповідного понятійно-категорійного апарату та відповідного законодавчого закріплення.

ня з метою усунення колізій і заповнення прогалів у законодавстві.

Проаналізувавши наявну теоретичну інформацію щодо світового досвіду волонтерства й історію розвитку волонтерства в Україні, можна резюмувати, що волонтерство як явище виникло з потреби здійснення людьми та для людей діяльності, яка на перший погляд є досить простою, проте все-таки має виконуватись.

З огляду на законодавчі й доктринальні дефініції терміна «волонтер» далі буде надано власне його розуміння.

Інформаційне волонтерство – це вид інформаційно спрямованої благодійної, добровільної діяльності приватної особи, груп осіб чи організацій, яка ґрунтується на засадах відповідності національним цінностям і національним інтересам, добровільності, самоорганізації, надається на безоплатній основі й спрямовується на задоволення законних інформаційних прав, свобод та інтересів інших учасників суспільних інформаційних відносин, у тому числі держави, в інформаційній та інших найбільш важливих сферах життєдіяльності.

Відповідно, **інформаційний волонтер** – це фізична особа, яка добровільно здійснює в інформаційній сфері неприбуткову діяльність, що не вимагає фінансових пожертвувань від неї.

Акцентую увагу на тому факті, що окремі фізичні особи можуть об'єднуватись у неурядові організації або певні проекти для надання інформаційної допомоги, тобто здійснення інформаційного волонтерства. На сьогодні існує декілька волонтерських проектів, які було створено після початку агресії Росії проти України.

Під час появи в кінці лютого 2014 р. «зелених чоловічків» в Автономній Республіці Крим і на початку захоплені ними державних установ, штурмів військових частин з українських медіа надходила суперечлива інформація, яку небайдужі громадяни прагнули спростувати.

Водночас утворилася відома широкому загалу волонтерська група «InformNapalm», яка почала збирати інформацію про російських військових у тимчасово окупованому Криму, використовуючи методи OSINT-розвідки. Спочатку до декількох свідомих громадян України, які прагнули показати правду про кримські події, приєдналися волонтери з Грузії, Німеччини, Чехії та ПАР. Звичайні українські громадяни, зрозумівши, що нова влада не може адекватно пояснити, що відбувається на півострові, взяли на себе місію донесення правдивої інформації щодо тих подій, тобто фактично стали здійснюва-

ти волонтерську діяльність в інформаційній сфері – стали інформаційними волонтерами.

Однак не лише Автономна Республіка Крим стала полем для інформаційної битви волонтерів «InformNapalm». Після початку антитерористичної операції на Донбасі волонтери спільноти активно включились у роботу. З початком розгортання повномасштабних військових дій на Донбасі волонтери спільноти не лише розповсюджували в Інтернеті отриману інформацію, а й стали складати аналітичні звіти, у яких вказували загрози напрямки, загрозу утворення так званих котлів, проривів сил терористів. Значну роль «InformNapalm» відіграв під час розслідування катастрофи малайзійського «Боїнга», що сталась над Сніжним. Ще один «трофей» спільноти – оперативна карта бойових дій зі штабу лідера ЛНР І.В. Плотницького. Вона була опублікована на сайті «InformNapalm» і стала доступною для широкого загалу.

Наступним великим досягненням команди стало формування бази даних присутності регулярних військових підрозділів Російської Федерації на території України, у якій було систематизована вся інформація про них, а також вказано інциденти, пов'язані з тим чи іншим підрозділом. Важливо підкреслити, що саме ініціатива «InformNapalm» є першим таким кроком в узагальненні інформації про російські війська на території України. Спільнота існує як суто некомерційний проект, спрямований на те, щоб ефективно протистояти російській пропаганді. Усі витрати покривають самі учасники групи. Чималу роль у розумінні складності геополітичної гри Росії інформаційні волонтери цієї групи відіграли через опублікування реальних місць авіаударів російської авіації в Сирії [37].

Також варто виокремити «Народний Тил» – громадську організацію, волонтерське об'єднання, яке спрямовує свою діяльність на допомогу українським військовим, які беруть участь у збройному конфлікті з Росією. У 2014 р. волонтери групи створили сайт «Миротворець», на якому розміщено базу даних з інформацією про терористів [38; 39]. Завданням сайту є надання інформаційно-консультативної допомоги органам виконавчої влади з метою остаточного встановлення миру й злагоди в Україні. Незважаючи на значну кількість вдалих операцій, Уповноважений з прав людини Верховної Ради України В.В. Лутковська закликає правоохоронні органи закрити сайт «Миротворець» [40], обґрунтовуючи це тим, що публікація персональних даних на сайті є незаконним втручанням у право людини на приватність.

Таким чином, така правова колізія слугує додатковим аргументом на користь необхідності подальших наукових досліджень цієї теми, встановлення чітких критеріїв розмежування втручання в приватне життя та відповідності національним інтересам, загрозам національній безпеці в інформаційній сфері.

Ще одним прикладом волонтерських об'єднань є проект «Герої АТО», головним завданням якого є систематизація та збір інформації про всіх героїв антитерористичної операції [41].

Окрім сайтів збору й подальшого розповсюдження інформації, існує сайт для перевірки фактів – «Stopfake.org». Ініціаторами його створення стали викладачі, випускники та студенти Могилянської школи журналістики та програми для журналістів і редакторів «Digital Future of Journalism». Із самого початку основною метою співтовариства були перевірка та спростування перекрученої інформації й пропаганди про те, що відбувається в Україні, яка поширюється в засобах масової інформації. Далі проект перетворився на інформаційний хаб, у якому аналізується таке явище, як кремлівська пропаганда, у всіх аспектах і проявах. Спочатку проект існував як волонтерський, потім продовжив свою діяльність завдяки краудфінансінгу – надходженням пожертвувань від наших читачів. Крім того, фінансову підтримку цього проекту в 2015 р. надали Міжнародний фонд «Відродження», Національний фонд на підтримку демократії, Міністерство закордонних справ Чехії та Посольство Великої Британії в Україні [42].

Таким чином, спостерігається активна участь пересічних громадян у сприянні реалізації державної інформаційної політики, захисті інформаційних прав і свобод та законних інформаційних інтересів людини, а також активний розвиток інформаційного волонтерства в Україні, що додатково підкреслює актуальність і необхідність здійснення подальших наукових розвідок цього феномена, а саме таких його аспектів: історичного коріння, форм і змісту прояву в умовах інформаційного суспільства та в умовах активізації алгоритмів дестабілізації, зокрема й ведення гібридної війни, взаємодії інституціональної структури з волонтерським інформаційним рухом, залучення краудфінансінгу та аутсорсингу Міністерством інформаційної політики України як визначального регулятора державної інформаційної політики для формування інформаційного пулу та створення умов для формування й унормування безпечного інформаційного середовища.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про систему інформовлення України» [43] в межах

інформаційного волонтерства можуть бути інтерпретовані також такі напрями:

1) об'єктивне, повне, своєчасне й неупереджене, всебічне та збалансоване інформування про суспільно значущі події в Україні, офіційну внутрішню й зовнішню політику та позицію держави, діяльність органів державної влади й органів місцевого самоврядування;

2) забезпечення платформи для дискусій щодо офіційної позиції органів державної влади та органів місцевого самоврядування з важливих питань політики, культури, спорту, освіти, науки й економіки, обміну ідеями між різними культурами та народами світу відповідно до національних інтересів і цінностей;

3) забезпечення збалансованого й прозорого доступу суб'єктів суспільно-політичного, культурного та економічного життя до програм (передач) дискусійного формату, зокрема й у формі дебатів;

4) забезпечення достатнього, всебічного інформаційного супроводу процесу інтеграції України до Європейського Союзу та євроатлантичних структур колективної безпеки, що відповідатиме національним інтересам і цінностям, збереженню національної ідентичності;

5) популяризація української культури;

6) сприяння задоволенню інформаційних, культурних та освітніх потреб іноземної аудиторії, у тому числі шляхом створення й поширення економічних, історично-документальних, культурно-мистецьких, навчально-пізнавальних, розважальних, спортивних програм, програм для дітей і молоді, людей з обмеженими фізичними можливостями, інших соціальних груп;

7) сприяння консолідації українського та іноземного суспільства шляхом поширення через міжнародні засоби масової інформації й інформаційні агенції матеріалів (програм) виробництва мультимедійної платформи інформовлення України;

8) сприяння покращенню міжнародної репутації та авторитету України, підвищенню її інвестиційної привабливості.

Напрямів для розроблення в межах формування цілісної картини цього явища існує достатньо, головне – розуміти необхідність розроблення аналізованого питання, насамперед його практичну значущість для розвитку інформаційно й безпечно розвиненої України.

Висновки

Понятійно-категорійний апарат щодо державної політики у сфері волонтерської діяльності не обмежується розглянутими

моментами. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення інших термінів, тісно пов'язаних із ключовими поняттями й категоріями інформаційного волонтерства.

Держава в інформаційній сфері більше виконує роль спостерігача та регулятора, саме тому виникає потреба в реалізації більшості інформаційних функцій, які лежать за межами інституційного механізму. Одним із засобів цього виступає саме діяльність інформаційних волонтерів. На міжнародному й національному рівнях є певні напрацювання щодо поняття «волонтер», проте «інформаційне волонтерство» є феноменом, тому нагальною є потреба у формулюванні його категорійного апарату та подальшому законодавчому закріпленні останнього.

Список використаної літератури

1. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : [навч. посібник] / В.А. Ліпкан, Ю.Є. Максименко, В.М. Желіховський. – К. : КНТ, 2006. – 280 с.
2. Систематизація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В.А. Ліпкан, В.А. Залізняк] / за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2012. – 304 с.
3. Правові та організаційні засади взаємодії суб'єктів протидії торгівлі людьми : [монографія] / [В.А. Ліпкан, О.В. Кушнір] ; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2013. – 376 с.
4. Адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом : [монографія] / [В.А. Ліпкан, В.Ю. Баскаков] ; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2013. – 344 с.
5. Консолідація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В.А. Ліпкан, М.І. Дімчогло] ; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2014. – 416 с.
6. Інкорпорація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В.А. Ліпкан, К.П. Череповський] ; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2014. – 408 с.
7. Правовий режим податкової інформації в Україні : [монографія] / [В.А. Ліпкан, О.В. Шепета, О.А. Мандзюк] ; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2015. – 440 с.
8. Адміністративно-правове регулювання діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні : [монографія] / [А.А. Кафтя, В.А. Ліпкан, Н.Ю. Баланюк] ; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2015. – 316 с.
9. Правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні : [монографія] / [В.А. Ліпкан, І.М. Сопілко, В.О. Кір'ян] ; за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2015. – 664 с.
10. Логінов О.В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки органів виконавчої влади : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.В. Логінов ; Нац. академія внутр. справ України. – К., 2005. – 20 с.
11. Череповський К.П. Інкорпорація інформаційного законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / К.П. Череповський ; Запорізький нац. ун-т. – Запоріжжя, 2013. – 19 с.
12. Татарникова К.Г. Кодифікація законодавства України про інформацію: підходи до формування теорії інформаційного права / К.Г. Татарникова // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 6. – С. 35–38.
13. Стоєцький О.В. Суб'єкти забезпечення інформаційної безпеки України: адміністративно-правові засади / О.В. Стоєцький // Підприємництво, господарство і право. – 2009. – № 11. – С. 161–164.
14. Максименко Ю.Є. Засади розвитку інформаційної деліктології / Ю.Є. Максименко, В.А. Ліпкан // Право України. – 2013. – № 10. – С. 249–256.
15. Матвієнко П.Є. Організаційно-правові механізми захисту інформації, яка становить комерційну таємницю / П.Є. Матвієнко // Юриспруденція : теорія і практика. – 2009. – № 12. – С. 41–45.
16. Шепета О.В. Адміністративно-правові засади технічного захисту інформації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.В. Шепета ; Нац. ун-т ДПС України. – Ірпінь, 2011. – 25 с.
17. Політило В.Я. Право людини та громадянина на доступ до податкової інформації в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В.Я. Політило ; Запорізький нац. ун-т. – Запоріжжя, 2015. – 22 с.
18. Політило В.Я. Інституційний механізм забезпечення права на доступ до податкової інформації / В.Я. Політило // Право і суспільство. – 2015. – № 5-2. – Ч. 2. – С. 148–154.
19. Рудник Л.І. Право на доступ до інформації : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Л.І. Рудник ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2015. – 247 с.
20. Цимбалюк В.С. Інформаційне право (основи теорії і практики) : [монографія] / В.С. Цимбалюк. – К. : Освіта України, 2010. – 388 с.
21. Цимбалюк В.С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства / В.С. Цимбалюк. – К. : Освіта України, 2011. – 426 с.
22. Цимбалюк В.С. Інформатизація державного управління і національна безпека України / В.С. Цимбалюк, Р.А. Калюжний // Розбудова держави. – 1993. – № 8. – С. 56–64.
23. Цимбалюк В.С. Європа і всесвітнє інформаційне суспільство. Рекомендації Європейської Ради: звіт групи М. Бангемана від 5 грудня 1993 р. Комісії Європейського Союзу / В.С. Цимбалюк // Брижко В.М. Системна інформатизація правоохоронної діяльності: європейські нормативно-правові акти упорядкування інформаційних відносин у зв'язку з автоматизованою обробкою даних : [посібник] : в 2 кн. / В.М. Брижко, В.С. Цимбалюк, М.Я. Швець. – К. : ТОВ «ПанТот», 2006. – Кн. 2. – 2006. – С. 444–448.
24. Ліпкан В.А. Сутність гібридної війни проти України / В.А. Ліпкан // Імперативи розвитку цивілізації. – 2015. – № 2. – С. 13–16.
25. Максименко Ю.Є. Засади розвитку інформаційної деліктології / Ю.Є. Максименко, В.А. Ліпкан // Право України. – 2013. – № 10. – С. 249–256.

26. Магда Е.В. Гибридная война: выжить и победить / Е.В. Магда. – Х. : Виват, 2015. – 320 с.
27. Степико М.Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : [монографія] / М.Т. Степико. – К. : НІСД, 2011. – 336 с.
28. Честнов И.Л. Постклассическая теория права / И.Л. Честнов. – СПб. : Алет-Пресс, 2012. – 650 с.
29. Буздуган Я.М. Эволюция мирового волонтерского руху / Я.М. Буздуган, О.О. Никонович // Віче: теоретичний і громадсько-політичний журнал. – 2013. – № 12. – С. 7–9.
30. Лях Т.Л. Методика організації волонтерських груп : [навч. посібник] / Т.Л. Лях. – К. : КУ ім. Бориса Грінченка, 2010. – 160 с.
31. Про волонтерську діяльність : Закон України від 21 жовтня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 42. – Ст. 435.
32. Волонтерство // Український форум благодійників [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ufb.org.ua/sekto-blagodijnosti/privatnablagodijnist/instrumenti-privatnoi-filantropii/volonterstvo.htm>.
33. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України від 24 березня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/212/2012>.
34. Про соціальні послуги : Закон України від 19 червня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 358.
35. Всеобщая декларация добровольчества : принята на XVI Всемирной конференции добровольцев Международной ассоциации добровольческих усилий (г. Амстердам, январь 2001 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kdobru.ru/materials/Всеобщая%20Декларация%20Добровольчества.pdf>.
36. Новый глупачий словарь украинської мови : у 3 т. / уклад. : В.В. Яременко, О.М. Сліпущко. – К. : Аконті, 2008. – Т. 1. – 2008. – 926 с.
37. InformNapalm. Новітня зброя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/Society/154451>.
38. Волонтери запустили в Інтернеті сайт про зрадників і найманців, які воюють проти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ipress.ua/news/volontery_zapustily_v_interneti_sayt_pro_zradnykiv_i_naymantsiv_yaki_voyuyut_protiv_ukrainy_100469.html.
39. «Миротворец»: центр исследования признаков преступлений против национальной безопасности Украины, мира, безопасности человечества и международного правопорядка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://psb4ukr.org/>.
40. Омбудсмен В.В. Лутковская требует закрыть сайт «Миротворец» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dialog.ua/news/54742_1431339578.
41. Герої АТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://atoheroes.org/pro-proekt>.
42. Stopfake.org: боротьба с неправдивой информацией о событиях в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stopfake.org/o-nas/>.
43. Про систему іновлення України : Закон України від 8 грудня 2015 р. № 856-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/856-19>.

В статтє охарактеризовано общество знаний. Учитывая значительное количество доктринальных и законодательных дефиниций понятия «волонтер», было акцентировано внимание на том, что в целом оно идентично. Отмечено, что понятийно-категориальный аппарат относительно государственной политики в сфере волонтерской деятельности не ограничивается рассмотренными моментами. Дальнейшие исследования могут быть направлены на изучение других терминов, тесно связанных с ключевыми понятиями и категориями информационного волонтерства. Аргументировано положение о том, что на международном и национальном уровнях есть определенные наработки относительно понятия «волонтер», однако «информационное волонтерство» является ключевым феноменом информационной реальности Украины. Поэтому насущной является потребность в формулировке понятийно-категориального аппарата с последующим законодательным его закреплением и имплементацией в информационное законодательство.

Ключевые слова: информационный волонтер, информационное общество, волонтер, волонтерская помощь, волонтерская деятельность, информационное право, государственная информационная политика, информационное взаимодействие.

The article characterized the knowledge society. Given the significant number of doctrinal and legal definitions of the concept of “volunteer”, it has been focused on the fact that it is identical to the whole. It is noted that the conceptual and categorical apparatus concerning the state policy in the field of voluntary activity is not limited to the considered moments. Further research may be directed to the study of other terms that are closely associated with the key concepts and categories of information volunteerism. Reasoned position that the international and national levels, there are certain developments concerning the “volunteer” concepts, but “information volunteer” is a key phenomenon of the information reality in Ukraine. So urgent is the need for the formulation of conceptual and categorical apparatus, followed by legislative and consolidating its implementation to information legislation.

Key words: informational volunteer, informational society, volunteer, volunteer help, volunteering, information law, state informational policy, informational interaction.